

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมะขามสรรเสริญ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมะขามสรรเสริญ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมะขามสรรเสริญจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมด้านครอบครัว และสภาพแวดล้อมด้านสังคม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนมะขามสรรเสริญจำนวน 291 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้ เป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนมะขามสรรเสริญ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง สำเร็จรูป ตามแบบของ เครจ์ซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608) จำนวน 165 คน ในระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ .05 และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

2.1 ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือจากเอกสารงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียน และตำราที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2.2 สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดที่กำหนดโดยพิจารณาถึงรายละเอียดให้ครอบคลุมทั้งวัตถุประสงค์และลักษณะของการวิจัย

2.3 ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจทานและนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน (รายนามปรากฏอยู่ในภาคผนวก ข) ตรวจสอบเพื่อให้ได้ความเที่ยงตรง

เชิงพินิจ และความเหมาะสมของแบบสอบถามเพื่อที่ปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความสมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้

2.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้

2.6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงความเที่ยงตรงแล้วนำไปทดลองใช้ (Trt Out) กับกลุ่มประชากรที่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรเป้าหมายมากที่สุด ได้แก่ นักเรียน โรงเรียนบางกะจะ แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาช (Cronbach, 1990 : 202 - 204) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามครั้งนี้ แบบสอบถามทั้งฉบับได้ค่าค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9319

ด้านปัจจัยส่วนครอบครัว ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.7420

ปัจจัยส่วนสังคม ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.7312

ด้านคุณลักษณะทางจริยธรรมได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9323

2.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น และมีความสมบูรณ์ ไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อขอความร่วมมือจากโรงเรียนมะขามสารเสรีญู ที่เกี่ยวข้องในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามจำนวน 175 ฉบับ และได้เก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเองได้รับคืนและเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทุกฉบับ จำนวน 165 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมด้านครอบครัว และสภาพแวดล้อมด้านสังคมของผู้ตอบแบบสอบถามและใช้ค่า t-test (Independent Simple Test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ค่า F-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีค่ามากกว่า 2 ค่าขึ้นไป หากค่าความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) ในกรณีที่หาค่า F-test แล้วพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพื่อวิเคราะห์ เปรียบเทียบคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียน

สรุปผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมะขามสรรเสริญ
จากการศึกษาระดับคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมะขามสรรเสริญ โดยรวม พบว่า คุณลักษณะทางจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 4.13 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับคุณลักษณะทางจริยธรรม อยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจาก คะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความสามัคคี ค่าเฉลี่ย 4.44 ความอดทนค่าเฉลี่ย 4.43 และความเมตตากรุณา ค่าเฉลี่ย 4.36 ตามลำดับ เมื่อเรียงลำดับจากน้อยที่สุด 3 ลำดับคือ ความซื่อสัตย์ ค่าเฉลี่ย 3.54 ความมีเหตุผล ค่าเฉลี่ย 3.82 และ ความเสียสละค่าเฉลี่ย 3.89 ตามลำดับ
2. เปรียบเทียบคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมะขามสรรเสริญ
จากการศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ในโรงเรียนมะขามสรรเสริญ โดยภาพรวม และรายด้านที่มี อายุ การศึกษา ต่างกัน มีคุณลักษณะทางจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนมะขามสรรเสริญ เพศ สภาพแวดล้อม ด้านครอบครัว สภาพแวดล้อมด้านสังคม ต่างกัน มีคุณลักษณะทางจริยธรรม มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมะขามสรรเสริญ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี มีประเด็นสำคัญ สมควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่านักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีคุณลักษณะทางจริยธรรม โดยรวมและรายด้าน จากผลการศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองซึ่งจะเข้มงวดกับเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบาร์มรินด์ (Baumrind Cited in Mussen, 1990 : 147-152) ได้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย (Authoritarian) เป็นการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่พ่อแม่ใช้เหตุผลกับลูกน้อย มักใช้อำนาจในการอบรมลูก (Power Assertive Discipline) รวมทั้งให้ความรัก ความเอาใจใส่ ความอบอุ่น ความเห็นอกเห็นใจกับลูกน้อย และมักไม่กระตุ้นให้ลูกได้พูดคุยเกี่ยวกับการตัดสินใจ หรือกฎเกณฑ์ใดๆของตนเอง พ่อแม่กลุ่มนี้มักใช้อำนาจอย่างอิสระพยายามให้ลูกเชื่อฟังตนเสมอ มักวางกฎเกณฑ์ให้ลูก และคาดหวังว่าลูกจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์นั้น โดยไม่มีข้อโต้แย้งใด ๆ ลูกจะต้องเชื่อฟัง และให้ความเคารพนับถือพ่อแม่

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจอย่างมีเหตุผล (Authoritative) เป็นการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่พ่อแม่มีการควบคุมลูกและเรียกร้องให้ลูกมีวุฒิภาวะ เช่นเดียวกับแบบแรกแต่การควบคุมจะมีความยุติธรรมมากกว่า โดยที่พ่อแม่จะมีการสื่อสารที่ดี และมีการสื่อสารที่ชัดเจนกับลูก พ่อแม่จะมีการกระตุ้นให้ลูกได้พูดคุยอย่างยุติธรรมในการตัดสินใจใด ๆ ของตนเองรวมทั้งให้เหตุผลให้คำอธิบายเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ได้วางไว้ และเปิดโอกาสให้ลูกได้แสดงความคิดเห็นของตนเอง โดยพ่อแม่พยายามตอบสนองความต้องการ และความปรารถนาของลูกเท่าที่จะเป็นไปได้และอย่างเหมาะสม เคารพในสิทธิและความคิดเห็นของลูก ทำให้ลูกมีความมั่นคงในความคิดของตนเอง

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยตามใจ (Indulgent - Permissive) เป็นการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่พ่อแม่ให้อิสระกับลูก และมักไม่เรียกร้องให้ลูกมีวุฒิภาวะ หรือควบคุมลูก พ่อแม่จะให้ความรัก ความอบอุ่นและตามใจลูกมาก รวมทั้งการไม่ใช้การควบคุมลูก พ่อแม่จะขาดการอบรมลูกยอมให้ลูกควบคุมตนเองมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ พ่อแม่จะมีความอดทนต่อพฤติกรรมของลูกอย่างมาก และไม่คอยลงโทษลูก

สมมติฐานข้อที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน นักเรียน ที่มี อายุ ต่างกัน มี คุณลักษณะทาง จริยธรรม โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีอายุที่ใกล้เคียงกันมีความคิดเห็นที่ใกล้เคียงกันซึ่งสอดคล้องกับ ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1976 : 35) ได้ศึกษาวิจัยพัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของพิวาเจต์ แต่ได้ปรับปรุงวิธีวิจัย การวิเคราะห์ผลรวมและได้ทำการวิจัยอย่างกว้างขวางในประเทศอื่นที่มีวัฒนธรรมต่างไปจากสหรัฐอเมริกา โคลเบอร์กได้คิดวิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีระบบการให้คะแนนอย่างมีระเบียบ แบบแผน ผู้ที่จะใช้วิธีการให้คะแนนระดับพัฒนาการทางจริยธรรม จะต้องได้รับการอบรมเป็นพิเศษ โดยสร้างสถานการณ์สมมติปัญหาทางจริยธรรมที่ผู้ตอบยากที่จะตัดสินใจได้ว่า ถูก ผิด ควรทำ หรือ ไม่ควรทำ อย่างเด็ดขาด เพราะขึ้นกับองค์ประกอบหลายอย่าง การตอบจะขึ้นกับวัยของผู้ตอบ เกี่ยวกับความเห็นใจในบทบาทของผู้ตอบ พฤติกรรมในเรื่องค่านิยม ความสำนึกในหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม ความยุติธรรมหรือหลักการที่ตนยึด จากการวิเคราะห์คำตอบของผู้ตอบวัยต่าง ๆ โคลเบอร์กได้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ (Levels) แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ชั้น (Stages) ดังนั้น พัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กในระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม (Conventional Level) พัฒนาการจริยธรรมระดับนี้ ผู้ทำถือว่าการประพฤติตนตามความคาดหวังของผู้ปกครอง บิดามารดา กลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกหรือของชาติ เป็นสิ่งที่ควรจะทำโดยบุคคลจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมที่ตนเองอยู่ ตามความคาดหวังของครอบครัวและสังคม โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นขณะนั้นหรือภายหลังก็ตาม จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมโดยคำนึงถึงจิตใจของผู้อื่น จะพบใน

วัยรุ่นอายุ 10 -16 ปี โคลเบิร์ต แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรม ระดับนี้เป็น 2 ชั้น คือ ชั้นที่ 3 ความคาดหวังและการยอมรับในสังคม สำหรับ เด็กดีชั้นที่ 4 กฎและระเบียบ

สมมติฐานข้อที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน นักเรียนที่มี การศึกษา แตกต่างกัน มีคุณลักษณะทางจริยธรรม โดยรวมจากผลการศึกษา พบว่า ไม่มีความแตกต่าง พระบุญทัน จารุณ โณ (กมลลักษณ์) (2553 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนสตรีศรีวิทยานุสรณ์เทศบาลตำบลนิคมลำโดมน้อยอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนสตรีศรีวิทยานุสรณ์เทศบาลตำบลนิคมลำโดมน้อย อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการละเว้น อายามุข ด้านความมีสัมมาคารวะอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความมีวินัยในตนเอง และด้านความเมตตา กรุณา อยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนสตรีศรีวิทยานุสรณ์เทศบาลตำบลนิคมลำโดมน้อย อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา เกรดเฉลี่ย และอาชีพผู้ปกครองต่างกัน มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมความมีวินัยของนักเรียน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ด้านอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมกับความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนสตรีศรีวิทยานุสรณ์ เทศบาลตำบลนิคมลำโดมน้อย อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี ที่สำคัญ ได้แก่ นักเรียน ควรสุขภาพเรียบร้อยไม่นำอาหารมารับประทานขณะครูสอนเวลาผู้ใหญ่เดินผ่าน ไน้มตัวลงทำความเคารพ มีความเอ็นดูสัตว์ไม่ทำร้ายสัตว์ และไม่เสพสิ่งเสพติดของมีนเมา

สมมติฐานข้อที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน นักเรียนสภาพแวดล้อมด้านครอบครัว ต่างกัน มีคุณลักษณะทางจริยธรรม โดยรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของชนาธิป ชินะนาวิน (2545 : 109) ได้ศึกษาการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับค่านิยมด้านการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการวิเคราะห์เชิงเส้น โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2544 ในเขตกรุงเทพมหานคร ของกรมสามัญศึกษา ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นจำนวน 443 คน ผลการวิจัยพบว่า น้ำหนักความสำคัญของผลที่ได้จากเพื่อน และผลที่ได้จากครูส่งผลกระทบต่อค่านิยมด้านการประหยัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนน้ำหนักความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยสัมพันธภาพในครอบครัว และผลที่ได้จากสื่อส่งผลกระทบต่อค่านิยมด้านการประหยัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับ พฤฒิพล นิมพราว (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประหยัดของ

นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 320 คน ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการประหยัดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ได้แก่ เพศหญิง ลักษณะมุ่งอนาคต สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับการประหยัดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ได้แก่ เพศชาย ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการประหยัดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ได้แก่ รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครองต่อวัน ฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดา และ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประหยัดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ลักษณะมุ่งอนาคต พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประหยัดของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้งยังสอดคล้องกับพรสิริ มั่นคง (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 โรงเรียนเทคโนโลยีกรุงเทพ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร จากการศึกษา พบว่า องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นิสัยในการเรียน ความเชื่ออำนาจในตน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ลักษณะทางกายภาพทางการเรียน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับอาจารย์ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

สมมติฐานข้อที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน นักเรียนสภาพแวดล้อมด้านสังคม ต่างกัน มี คุณลักษณะทางจริยธรรม โดยรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแบนดูรา (Bandura. 1977 : 205) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ของพฤติกรรมมนุษย์ไว้ 2 วิธี คือ

1. การเรียนรู้จากผลกรรม (Learning by Response Consequences) วิธีการเรียนรู้ที่ถือว่าเป็นการเรียนรู้เบื้องต้นที่สุด และเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงก็คือ การเรียนรู้จากผลกรรม ทั้งผลกรรมทางบวกและผลกรรมทางลบ ซึ่งได้แก่ การเรียนรู้จากผลของการกระทำ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมถือว่ามนุษย์มีความสามารถทางสมองในการที่จะใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ที่ผ่านมา มนุษย์มีความสามารถที่จะรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลของการกระทำ กระบวนการเรียนรู้จากผลกรรม ผลกรรมจะทำหน้าที่ 3 ประการคือ

1.1 ทำหน้าที่ให้ข้อมูล (Informative Function) การเรียนรู้ของมนุษย์นั้น ไม่เพียงแต่เรียนรู้เพื่อการตอบสนองเท่านั้น แต่มนุษย์ยังสังเกตของการกระทำนั้นด้วย โดยการสังเกตความแตกต่างของผลที่ได้รับจากการกระทำของเขาว่า การกระทำในสภาพการณ์ใดก่อให้เกิดผลกรรมอย่างไร ข้อมูลด้านนี้จะเป็นแนวทางหนึ่งในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ในอนาคต

1.2 ทำหน้าที่จูงใจ (Motivational Function) กระบวนการเรียนรู้ผลกรรรมทำหน้าที่จูงใจ หมายถึง ความคาดหวังในผลกรรรมของบุคคล กล่าวคือ ผลกรรรมใดที่พึงปรารถนาย่อมจูงใจให้เกิดการกระทำมาก ผลกรรรมใดไม่เป็นที่พึงปรารถนาย่อมจูงใจให้เกิดการกระทำน้อยลง และมนุษย์ก็พยายามหลีกเลี่ยงการกระทำนั้น

1.3 ทำหน้าที่เสริมแรง (Reinforcing Function) การกระทำใด ๆ ก็ตามถ้าได้รับการเสริมแรง การกระทำนั้นย่อมมีแนวโน้มเกิดขึ้นอีก แต่สิ่งสำคัญก็คือ เงื่อนไขการเสริมแรง (Reinforcing Contingency) ซึ่งบุคคลจะเรียนรู้ได้จากข้อมูลเดิม และการจูงใจ ตลอดจนการหาข้อสรุปได้ถูกต้อง การเสริมแรงจะไม่มีอิทธิพลเลยถ้าบุคคลไม่รู้ว่าเงื่อนไขการเสริมมีไว้ว่าอย่างไร การเสริมแรงในที่นี้จะเน้นถึงการกระทำให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่มากกว่าการสร้างพฤติกรรมใหม่

2. การเรียนรู้จากการเลียนแบบ (Learning Through Modeling) แบนดูรา กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์จากผลกรรรมมีข้อจำกัดอยู่มาก ทั้งนี้เพราะสิ่งที่จะเรียนรู้มีมากกว่าทั้งเวลา และโอกาสจะอำนวย ดังนั้นการเรียนรู้จากการเลียนแบบจึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้มนุษย์สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางขึ้น พฤติกรรรมของมนุษย์หลายอย่างเกิดขึ้นมาโดยที่มนุษย์ไม่เคยมีประสบการณ์ตรงเลย แต่มนุษย์สังเกตเห็นตัวแบบหรือผู้อื่นกระทำ เช่น คนส่วนมากงดเว้นจากการเสพเฮโรอีน ทั้ง ๆ ที่ไม่เคยประสบกับผลกรรรมที่จะได้รับจากการเสพเฮโรอีน ทั้งนี้เพราะ คนเหล่านี้เรียนรู้ว่าการเสพเฮโรอีนจะได้รับผลกรรรมทางลบ คือ ทำลายสุขภาพและถึงตายในที่สุด การเรียนรู้จากตัวแบบเป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยบุคคลสังเกตพฤติกรรมของบุคคลอื่นแล้วคิดว่า จะสร้างพฤติกรรมใหม่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องคุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมะขามสรรเสริญ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ดังต่อไปนี้

1. การสอนเนื้อหาเกี่ยวกับคุณลักษณะทางจริยธรรม ควรเน้นเรื่อง ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล และความเสียสละ
2. สภาพแวดล้อมด้านครอบครัว ควรจัดกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองและนักเรียนได้ทำกิจกรรมรวมกันในวันหยุดและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
3. สภาพแวดล้อมด้านสังคม ควรจัดทำโครงการให้นักเรียนได้ช่วยเหลือชุมชน สังคม และการปลูกฝังและเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมโดยเน้นจิตสาธารณะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาใน โรงเรียนมะขามสรรเสริญ และเป็นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง คุณลักษณะทางจริยธรรมของนักเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยคุณลักษณะทางจริยธรรม เจาะลึกในเรื่อง ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล ความเสียสละ และด้าน อื่นๆ
2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณลักษณะทางจริยธรรม และตัวแปรด้านอื่น ๆ